

HÍRMONDÓ

1997 MIKSZÁTH KÁLMÁN EMLÉKÉV

1847. január 16-án született Mikszáth Kálmán

Magyarország térképét írók tették élővé, plasztikussá, völgyeket és hegyhátaikat mintázva meg benne, városokat és folyópartokat elevenítve meg rajta. Minden magyar író belerajzol néhány tájat a mappába.

Szabó Zoltán

Mikszáth legkedvesebb regénye a *Szent Péter esernyője* 1895 márciustól novemberig folytatásokban jelent meg a nem sokkal korábban indult Új Időkben, Herczeg Ferenc lapjában. Könyvalakban ugyanezen év decemberében vehették először kézbe olvasói.

A mű egyediségére legelőször Schöpflin Aladár mutatott rá.

1987-ben, október 1-3. között megrendezett balassagyarmati emlékülés hallgatói számára igazi meglepetés volt Imre László előadása, mindvégig élvezetes okfejtése a *Mikszáth és a századvég - századelő prózája* c. konferencia keretén belül. Mondandójának ezt a címet adta - s ez ma is olvasható a konferencia címével azonos kötetben mintegy 12 oldalnyi terjedelemben - *Epikai ritmus és kicsinyítő - emocionális - vitalisztikus valóságélmény a Szent Péter esernyőjében*.

Valóságos "titkok nyitogatója" a debreceni egyetemi tanár. Miről is szólt hát?

A mikszáthi feszültség és feloldás ritmusról, a "várhatóság" mértékének változásáról a regényben, s arról, hogy érdekességét és egyediségét adja a műnek az, ahogyan a valóságos élettényeket transzcendens vagy ál-transzcendens mozzanatokkal tagolja-kíséri.

A valóságsszintek közötti átlépés, a valóságsszférák különös elegyedése már a címbe is bele van foglalva: *Szent Péter esernyője*.

"Az egész együtt olyan ingerlően szokatlan és talányos, hogy önmagában ellenállhatatlan kíváncsiságot gerjeszt az olvasóban."

Az elbeszélő nézőpontja és magatartása ezúttal is "bujkáló", nehezen nyomon követhető.

Az aggasztó majd kedvező fordulatok szeszélyes rendje az életerő, az életöröm bizonyosságán alapszik (ún. vitalizmus). A titkok, izgalmak, rejtélyek, tragikus események és kiengesztelő fordulatok olyan elosztásban követik egymást, hogy az élet valódi arányait, s végső soron megnyugató egyensúlyát adják vissza.

A történet ideje: Mikszáth kora. Helye: valahol a selmebányai és besztercei hegyek között; Halápon, Glogován, Bábászéken.

Évszázadokon át formálódott életelveket, életformákat mutat be a regény.

Meg lehet-e szabadulni a pénz, a szegénység hatalmától? Wibra György a munkája révén sikeres fiatalember.

Fabri Anna mondja a regényről: Mikszáth régi mondanivalója fogalmazódik újjá: boldoggá az ember saját maga teheti magát.

Könnyű-e megfejtetni az esernyőnek mint jelképnek a jelentését? Igen is, meg nem is. Emlékezzünk rá: a vörös esernyő nyelében hordta Gregorius Pál a szabadságharc idején a fontos

üzeneteket, majd ebben rejtette el fia számára a kincset érő papírokat. Mindenesetre mint kegytárgy vezeti el Wibra Gyurit a végső felismeréshez. Összes írása közül ezt a regényét szeretette legjobban Mikszáth. Nem mintha ez lenne a legnagyobb műve. De legdrágább kincsét rejtette belé: embert és életet szerető, érző, meleg szívét.

Király Isván

Ugye, meg sem lepődünk azon, hogy Rooseveltnél személyesen kívánta kifejezni elismerését Mikszáthnak itt-jártakor? Budapesten a Hungária-szállodában találkoztak.

... olyan szívesen látja önt, mint őt az édesanyja, mikor született.

Ezt az előzetes cukorkát küldötte ki, mialatt öltözködött. Igazán kedves dolog. S amint szopogattam a cukorkát, észrevettem, hogy az egyszersmind milyen finom és szellemes dolog, amellet hogy helyzetfestő. Hiszen csak az édesanya képes arra, hogy valakit szeressen, akit még nem látott, s akivel, ha látja is, nem tud beszélni, se az vele.

Mikszáth: Látogatásom Rooseveltnél

/Tolnai Gáborné/

75 ÉVE VÁROS SALGÓTARJÁN

A közegészségügy területén Salgótarján rendezett tanácsú várossá nyilvánításának évében egy városi tiszti orvos, egy betegápoló és öt bábaaszony állt a képviselőtestület alkalmazásában. A városban működő nagyüzemek önállóan alkalmaztak orvosokat, néhány orvos pedig magánpraxis formájában fogadott betegeket. Dr. Clementis Kálmán városi tiszti orvos a Salgótarjáni Almanach 1925. évi számában "Salgótarján város közegészségügyi viszonyai" címmel ismertette egészségügyi programját.

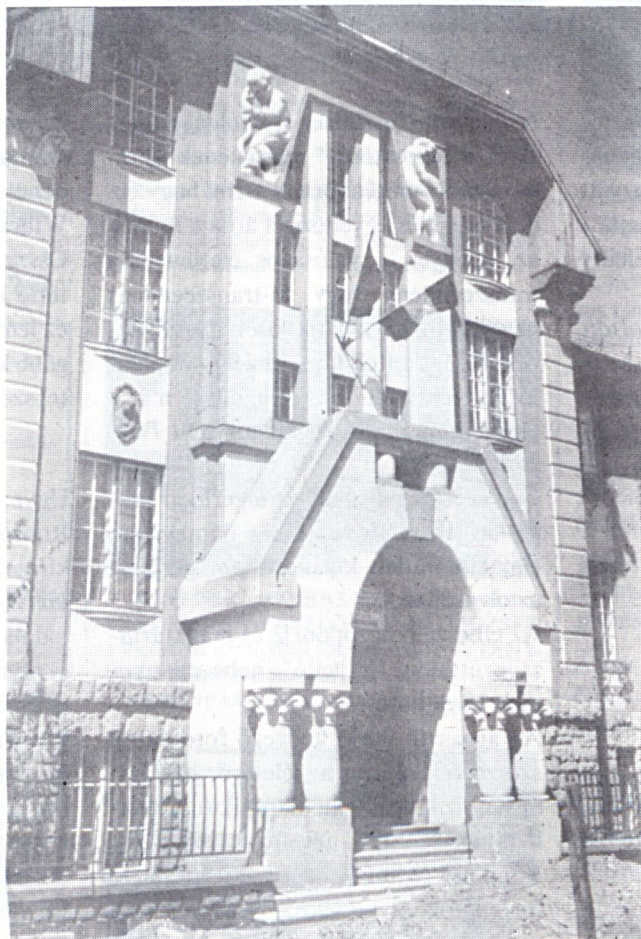
A legnagyobb gondnak a gümőkór (tuberkulózis) jelenlétét ítélte, amely a háború utáni években 60%-kal emelkedett a megbetegedések statisztikájában. Az orvos az okot a lakásínségben, a lakások nedves, rossz állapotában és az általános elszegényedésben látta.

A másik aggasztó problémát a nemi betegségek terjedésében mutatta ki, az okokat az emberi tudatlansággal, hanyagsággal, a bordélyházak működésével kapcsolta össze.

Harmadikként, tanulmányában népbetegségeként emlegetve, az alkoholizmus terjedését és pusztítását vázolta. Közölte az italfogyasztási statisztikát is, miszerint Salgótarjánban és a hozzá tartozó telepeken évente 1.000.000 liter bort, 250.000 liter sört és 5.000 liter pálinkát mértek ki összesen 30 milliárd korona értékben.

Dr. Clementis Kálmán a megoldást egészséges lakások építésében, a sal-

gótarjáni utcák kövezésében, fásításában, városi vízvezetéki és csatornázási rendszer megépítésében látta. Szükségesnek tartotta az egészségügyi felvilágosítás fokozását is.

Úgy ítélte meg, hogy a városban egy kisebb méretű városi közkórház és modern járványkórház, valamint nemibeteg és tüdőbeteg gondozó intézet felállítása is elengedhetetlen.

1929. július 9-én Dr. Baross József alispán vezetésével értekezleten - a népjóléti minisztérium kiküldött orvosszakértőjének részvételével - tárgyalták meg "a város szociális-higiéniai" érdekeit. Egy olyan egészségvédő intézmény fölállításáról döntöttek, amely anya- és csecsemővédelemnek, egészségügyi és házassági tanácsadónak, tüdőgondozónak, nemibeteg-gondozónak esetleg tej-konyhának és napközi otthonnak is

megfelelt volna.

A vármegyei törvényhatóság, a népjóléti minisztérium is támogatta az elképzelést, dr. Förster Kálmán polgármester pedig a képviselőtestület nevében ingyen telekre tett ígéretet.

Salgótarján megyei város képviselőtestülete 1930-ban döntött az Egészségház építéséről. Bóna Kovács Károly Vass József népjóléti miniszter tiszteletére - aki a város jelentős támogatója volt - dombormű, figurális kompozíció és faragott kapu tervét nyújtotta be a városhoz. Az 1931 októberében elkészült vázlatok és agyagmodellek közül 1931 decemberében a képviselőtestület kiválasztotta azt a változatot, amely ma is látható.

Dr. Clementis Kálmán városi tiszti orvos már nem vehetett részt az egészségügyi intézmény 1933. évi átadásán, mert 1931.

július 25-én elhunyt. Gondolatait, elképzeléseit így összegezte említett írásában: "Az olvasók egyrésze előtt e reformok nagy száma megütközést fog kelteni és azok megvalósítása a mai gazdasági nyomorúság mellett lehetetlenségnek fog látszani. Ezzel szemben szükségesnek tartjuk abbéli meggyőződésünk leszövegezését, hogy a nemzetet valóban megbecsülő, igazán nagy koncepciójú városi politikával ezeknek a reformoknak tekintélyes részét aránylag rövid idő alatt tető alá lehet hozni."

/Bódi Györgyné/

GYEREKEKNEK

VÉDETT MADARAINK

A legnagyobb európai sas: a RÉTISAS. Hazánkban ma már csak a déli országrész egyes pontjain költ, állománya mindössze 8-10 párra tehető. Nagy fészket épít és abba február végén, március elején 2-3 tojást rak. A tojások hat heti kottlás után kelnek ki. A fiókák lassan fejlődnek és csak két és fél hónapos korukban hagyják el a fészket.

A rétisas európai viszonylatban is kipusztulással veszélyeztetett érték. Elsősorban élőhelyeink csökkenésével fogyatkozott meg állományuk. Mint általában a nagy ragadozók, a rétisas is érzékeny mindenemű zavarásra, költéseit, különösen a fészkelőhely közelében végzett erdőgazdasági munkák veszélyeztetik.

Hazánkban 1933-ban helyezték védelem alá, csak mesterséges halastavaknál volt elejthető. Azóta a rétisas a kipusztulás veszélyébe került, fokozottan védett faj. Értéke: 50.000 Ft.

Irodalom: Vörös Könyv, Bp.: Akad. K., 1989.

/Flúzeri Istvánné/

REJTVÉNY

M	J	A
K	O	Ó
R	I	Ó

Lógrással

Ha a sakkjátékból ismert lógrással helyes irányban indultok el, egy világhírű magyar regényíró nevét kapjátok meg! Ki ő?

Beküldési határidő: június 20.

Cím: Balassi Bálint Könyvtár
Gyermekkönyvtára
3100 Salgótarján, Kassai sor 2.

A májusi rejtvény megfejtése: **ORGONA**

Nyerteseink:

Varga Krisztián, Salgótarján, Déryné u. 23.; Veszeloovszki Balázs, Salgótarján, Budapesti út 58/c.; Unger Adrienn, Salgótarján, Pécskő u. 12/a.

VERS

BAKTAI FARAGÓ JÓZSEF

ITT A NYÁR

Hurrá, hurrá itt a nyár,
a sulinak vége már.

Zárjuk be a kapukat,
dobjuk el a kulcsokat.

Itt a szünet, fussunk hát,
árkon, bokron, hegyen át.

Szorgoskodjunk hangyaként,
kapjunk érte nagy lepényt.

Legyen oly nagy a lángos,
mint egy igazi vánkös.

ÉVFORDULÓ

SÜTŐ ANDRÁS 1927-ben született az erdélyi Pusztakamaráson. Középiskolásként a nagyenyedi Bethlen-kollégiumba járt, majd tanulmányait a kolozsvári Bolyai-egyetemen folytatta. Fiatalon a Világosság című napilap riportereként dolgozott. Később Bukarestben a Falvak Népe című lapot, majd Marosvásárhelyen az Új Élet című képeslapot szerkesztette.

1948-tól jelennek meg írásai. Pályakezdő novelláiból a mezőszéki falvak világát, a parasztok életét ismerhetjük meg. Műveiből kitűnik a föld szerete és az emberi értékek tisztelete, melyeket humoros anekdotákkal fűszerezett. Később kisregényei középpontjába egyre gyakrabban a társadalom konfliktusait állította. A kisregények mellett írt tanulmányokat, irodalmi publicisztikát és útirajzot, íróportrékat, olvasónaplókat. Drámái közül többet Magyarországon is bemutattak. Az igazi nagy sikert az Anyám könnyű álmot ígér című regénye hozta meg számára. Életművében találunk a gyermekkorral, a szülőföld és az anyanyelv iránti hűségéről szóló elbeszéléseket, mesejátéka és regényei gyermekeknek, szülőknek egyaránt szólnak.

1978-ban Füst Milán-jutalomban részesült, fordításaiért megkapta az Írószövetség díját. A Kalandozások Ihajcsuhajdiában című mesejátéka 1987-ben elnyerte "Az év gyermekkönyve" kitüntető címet.

Válogatás műveiből:

Hajnali győzelem (elbeszéléskötet, 1949.)

Anyám könnyű álmot ígér (regény, 1970.)

Misi, a csillagos homlokú (novellák és vídám játékok, 1972.)

Gyermekkorom tükörcserepei (önéletrajzi írások, 1982.)

Kalandozások Ihajcsuhajdiában (mesejáték, 1986.)

ÚJ KÖNYVEINK

BIOLÓGIA 10-14 éveseknek

Ez a könyv segít megismerkedned a biológia alapfogalmaival, a növények, az állatok és az ember testfelépítésével, alapvető életműködésével.

Bevezet az állatok és a növények közötti kapcsolatok rejtelmeibe, s bemutatja a köztük és környezetük közötti összefüggéseket.

Megértheted belőle környezetünk és az élővilág megőrzésének fontosságát.

De számtalan érdekességgel találkozhatsz még. Megtudhatod például azt is, hogy miért hasonlítasz szüleidre, és még sok más is, amire eddig nem kaptál választ.

WILKES, Angela:

Szólalj meg bátran spanyolul

Ez a legújabb könyv a nyelvet tanulni vágyóknak. Olyan mindennapi feladatokat segít megoldani, mint a köszönés, az ismerkedés, tájékozódás, vásárlás... stb., amelyekkel a leggyakrabban találkozunk.

A könyvben még ötletes rejtvényfeladatokkal is találkozhattok.

el perro

/Horváth Andrásné/

VAKÁCIÓS PROGRAMRA várunk a nyáron!

Változatos, érdekes programokon vehettek részt a nyári szünidőben itt, a Gyermekkönyvtárban. Érdeklődni és jelentkezni a gyermekkönyvtárosoknál lehet, illetve figyeljétek a programról készült plakátokat.

Gyere és játssz velünk!

ZONGORALECKE

(PIANO)

AMIKOR A FANTÁZIA ÉS A VÁGY TALÁLKOZIK!

Színes szinkronizált új-zélandi játékfilm.

A múlt századi Új-Zélandra házasodni érkezik Ada és 9 éves lánya. Személyes holmijukhoz tartozik egy zongora, mely az édesanya számára a legfontosabb. A furcsa asszony 6 éves kora óta saját akaratából némaságot fogadott, lányával és környezetével egy süket-néma jelbeszéd segítségével kommunikál. Az új férj, Stewart, képtelen közelkerülni feleségéhez. Az asszonyt egyetlen férfi próbálja megérteni, Baines, a szomszéd ültetvényes. Pénzt és fáradságot nem kímélve megszerzi Ada zongoráját és egy rendkívül különös alkut kínál csebére.

Az egyezés mindkettőjüket egyre mélyebben sodorja bele egy különleges érzelmi kapcsolatba.

A kétórás, három Oscar díjat nyert filmhez jó szórakozást kívánunk!

/Kocsis Zoltán/

Péntek Esti Muzsika

KOJAK

Kortárs Jazz Klub

ROCKRESSIVE

Június 6. 18.00 óra

GEORGE COLEMAN:

My Horns of Plenty

Cressida

PAT METHENY: Watercolours

* * *

Június 13. 18.00 óra

WEATHER REPORT: Night Passage

Manfred Mann's Chapter Three

CHERRT-REDMAN-

HADEN-BLACKWELL:

Old and New Dreams

A klub támogatója:

CD-CENTRUM, Salgótarján

a Balassi Bálint Könyvtár rendezvényei

Csalog Zsolt: CSENDET AKAROK c. monodráma FULLAJTÁR ANDREA, a Színház és Filmművészeti Főiskola hallgatója előadásában volt látható május 27-én.

Május 28-án BALOGH BÉNI író köszöntötte a gyerekeket Vártornyok és harangok c. kötetének bemutatóján.

SZEPESI JÓZSEF költő Pogány ima - válogatott versek 1970-1996 c. kötetének bemutatójára május 29-én került sor. A szerzőt és a kötetet Pál József főszerkesztő mutatta be.

KÖNYVTÁRI HÍREK

A könyvtár július 14-től augusztus 9-ig zárva tart. Ez idő alatt a földszinti folyóiratolvasó látogatható, illetve olvasóink visszahozhatják a kölcsönzött dokumentumokat.

* * *

Július-augusztus hónapban a könyvtár szombati nyitvatartása szünetel.

A Mikszáth Kiadó és a Balassi Bálint Könyvtár szeretettel vár minden érdeklődőt június 3-án 18 órakor BARANYI FERENC József Attila-díjas költő KÖNYÖRGÉS APÁTIÁÉRT Új versek 1987-1997 c. kötetének országos bemutatójára.

A rendezvény házigazdája: CZIGÁNY GYÖRGY költő, író

Közreműködik: KONCZ GÁBOR Kosuth-díjas színművész

* * *

Minden érdeklődőt szeretettel várunk az újvidéki HÍD című folyóirat irodalmi estjére június 4-én 18 órakor.

* * *

KUKLAY ANTAL Boldogok a nyelvi szegények, Pilinszky János ars poeticája című előadására invitáljuk az érdeklődőket június 9-én 16.30 órára.

* * *

Június 10-én 17 órakor lesz PARÓCZAI CSABA költő Közéletések c. kötetének bemutatója.

* * *

Június 11-én 17 órától kerül sor a Palócföld c. folyóirat által megjelentetett MIKSZÁTH emlékszám bemutatójára.

NYITVATARTÁS

HÉTFŐ	Szűnnap
A földszinti folyóiratolvasó látogatható	10 - 15.30
KEDDTŐL-PÉNTEKIG	10 - 18
Zenei részleg	13 - 18
SZOMBATON	9 - 13

TELEFONSZÁMAINK
Központ 416-777

MELLÉKÁLLOMÁSOK	
Általános tájékoztatás	31
Kölcsönzés, nyitvatartás	28
Szaktájékoztatás	25
Gyermekkönyvtár	32
Megyei módszertan, ellátóközpont	20

HÍRMONDÓ Kiadja a Balassi Bálint Könyvtár. Felelős kiadó: Fehér Miklós ig. Megjelenik: havonta HU ISSN 1218-1994. Szerkesztőbizottság: Balogh Zsuzsanna, Bódi Györgyné, Gecse Zsuzsanna, Oroszné Katona Anna, Füzési Istvánné